

רמת הדחק ותפיסת חומרת המחלה בקרב קרובי משפחה של בני 75 שנה ומעלה המאושפדים באגף הפנימי: השוואה בין קרובי מטופלים שבבידוד-מגע לבין קרובי מטופלים שאינם בבידוד

אסתר-לי מרקוס¹, סבטלנה סרטקוב^{2,3}, אפרת אדלר²

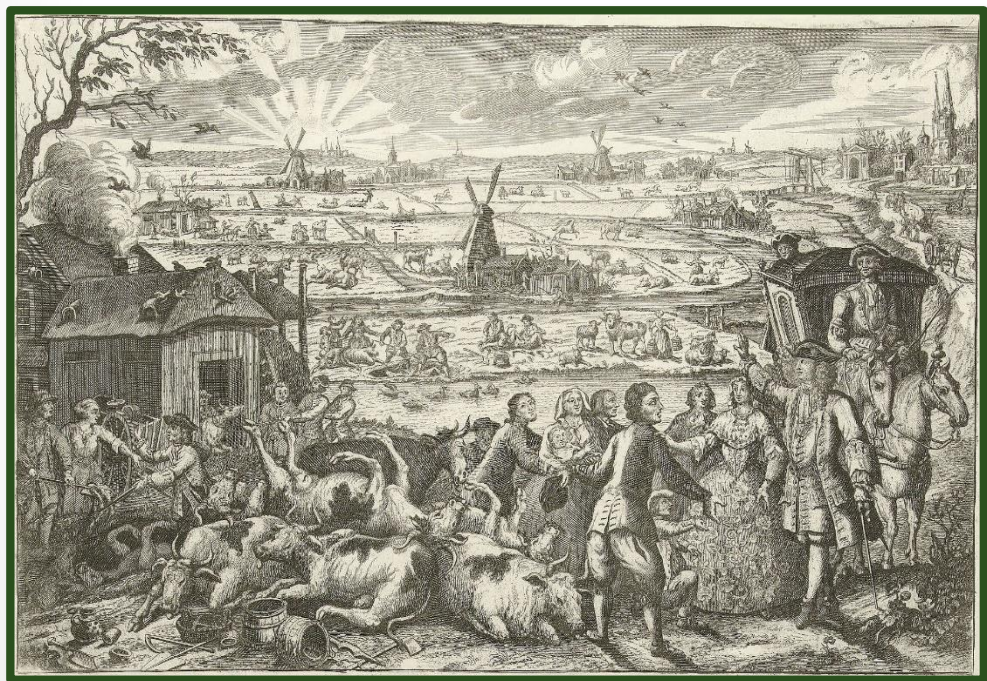
1. המרכז הרפואי הרצוג, ירושלים

2. בית הספר לסייעוד של האוניברסיטה העברית והדסה, ירושלים

3. המרכז הרפואי קפלן, רחובות

רקע

- מאז שחר ההיסטוריה מסופר על האיום שבמחלות זיהומיות ובמגפות על האנושות:

תיאור מכת דבר, תחריט של יעקובוס אאוסן,
Jacobus Eussen, הולנד, 1745

תיאור מכת שחין,
מתוך תנ"ך טוגנברג 1411

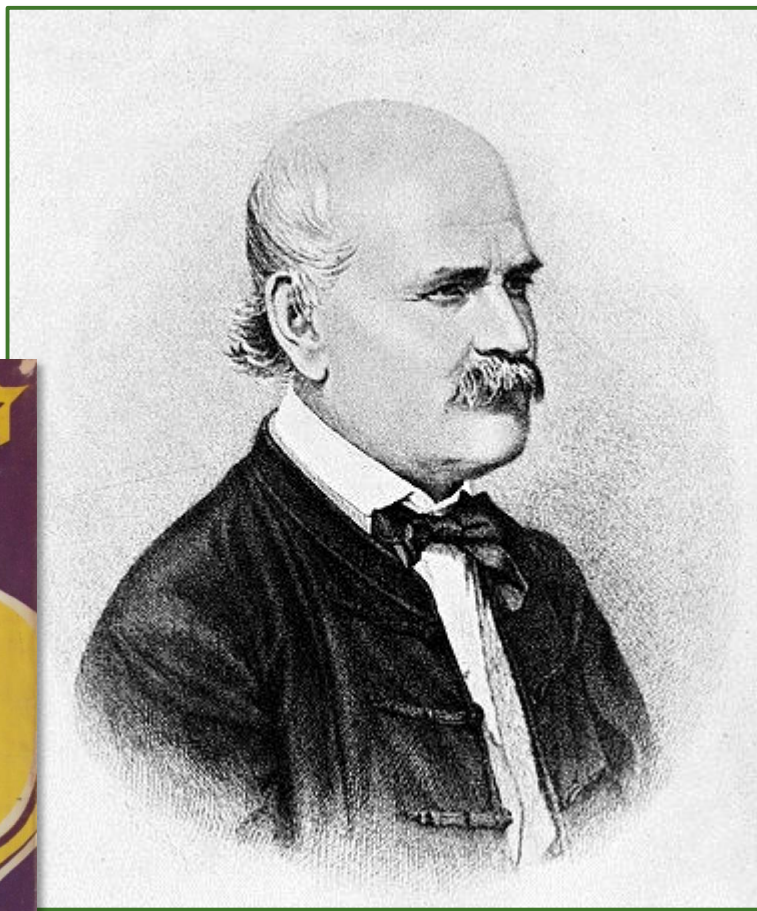
רקע

- בידוד החולה עם מחלה זיהומית:

"והצרוע אשר בו הנגע ... כל ימי אשר הנגע בו יטמא - טמא הוא,
בדד ישב מחוץ למחנה מושבו".

ויקרא יג, מה-מו

רקע

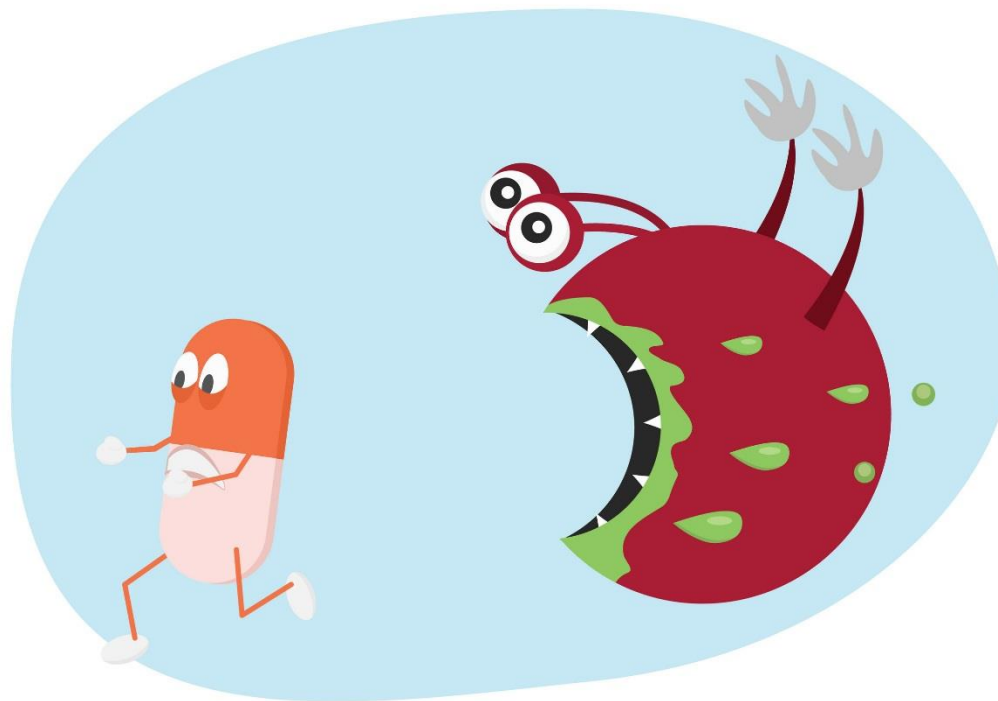

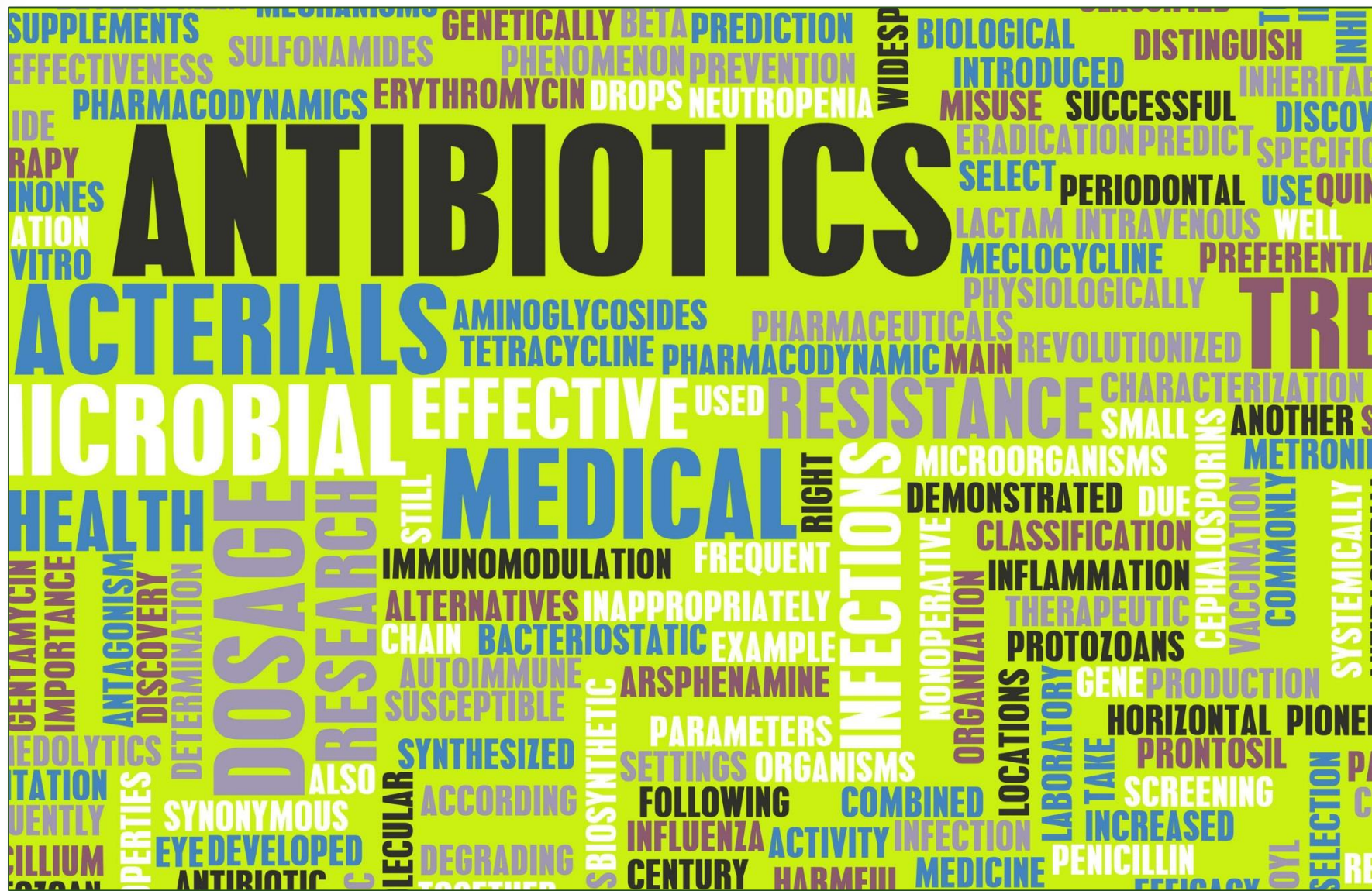
Ignaz Semmelweis 1818-1865

The Birth of Infection Control

רקע

- בקרב קשישים מאושפזים שכיחה נשאות של חיידקים עמידים לאנטיביוטיקה, ובסוגים מסוימים היא מחייבת בידוד מגע.

רקע

- במקצת המחקרים שבהם נבדקה השפעת האשפוז בבידוד מגע על המטופלים, דווח על רמות גבוהות יותר של בדידות, של חרדה של דיכאון ושל כעס בקרב מאושפזים שבבידוד בהשוואה לכאלה שאינם בבידוד.

Abad C et al. *J Hosp Infect* 2010;76: 97; Barratt RL et al. *Contemp Nurse* 2011;39:180; Catalano C et al. *South Med J* 2003;96:141; Gammon J et al. *Int J Nurs Pract* 1998;4:84; Kennedy P & Hamilton LR *Spinal Cord* 1997;35:617; Maunder R et al. *Ca Med Assoc J* 2003;168:1245. Tarzi S et al. *J Hosp Infect* 2001; 49:250; Wilkins EG et al. *J Infect* 1988;17:43; Day HR et al. *J Hosp Infect* 2011;79:103; Mei Ling Soon M et al. *Am J Infect Control* 2013;41:e111

רקע

- במקצת מהמחקרים דווח שהמספר והמשך של המגעים של אנשי הצוות הרפואי עם המטופלים היה נמוך יותר בקרב מטופלים שבבידוד מגע.
- במחקר נמצא שבקרב חולים בבידוד היו שיעורים גבוהים יותר של טעויות בטיפול ושל אירועים חריגים כגון נפילות.
- במקצת מהמחקרים נמצא ששביעות הרצון מהטיפול בקרב מטופלים שבבידוד הייתה נמוכה יותר מזו של מטופלים שאינם בבידוד.

Abad C et al. *J Hosp Infect* 2010;76: 97; Barrat RL et al. *Contemp Nurse* 2011;39:180; Evans HL et al. *Surgery* 2003;134:180; Saint S et al. *Am J Infect Control* 2003;31:354; Kirkland KB & Weinstein JM. *Lancet* 1999;354:1177; Stelfox HT et al. *JAMA* 2003;290:1899; Mehrotra P et al. *Infect Control Hosp Epidemiol* 2013;34:1087

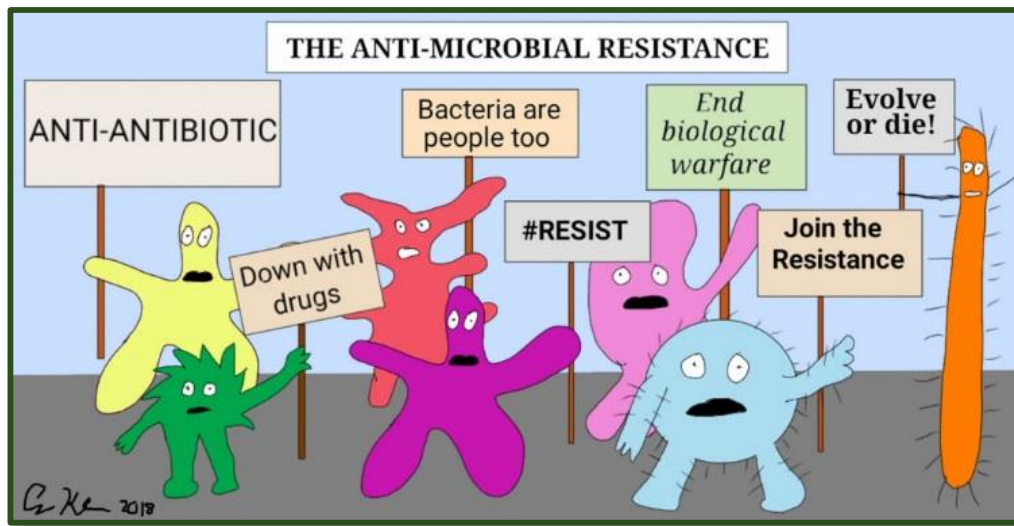
רקע

- במחקר אחד נמצא שמטופלים ובני משפחותיהם חשו בטוחים יותר בשל השימוש בבידוד מגע;¹
- בקרב קרובי משפחה של ילדים נשאי MRSA, מקצתם לא היו מודעים לנשאות, ואלו שידעו דיווחו על דאגות באשר למצב יקירם ולהעברת הזיהום או דיווחו על חוויה של סטיגמה;²
- במחקר איכותני אחד נמצא שהמטופלים דיווחו על תחושת בדידות, וקרוביהם ביטאו אי-ודאות, חשש מהעברת הזיהום, ומצוקה רגשית;³
- קרובי משפחה שלא קיבלו מידע מספק על המשמעות ועל הסיבה לבידוד, מיעטו יותר לבקר את קרוביהם מחשש להדבקה;⁴

1) Chittick P et al. *Am J Infect Control* 2016;44:657; 2) Sengupta A et al. *J Pediatr* 2011;158:416;
3) Pacheco M & Spyropoulos V *Can J Infect Contr* 2010; 25:166 ; 4) Skyman E et al. *Scand J Caring Sci* 2010;24:101.

רקע

- במחקר איכותני אחד נמצא שלתפיסתם של מטופלים בבידוד, עצם הזיהום בחיידק עמיד גורם שמחלתם היא חמורה יותר.

Newton JT et al. *J Hosp Infect* 2001;48:275

מטרת המחקר

- ✓ לבדוק את רמת הדחק בקרב קרובי משפחה של מטופלים קשישים שבבידוד מגע בהשוואה לכאלה שאינם בבידוד;
- ✓ לבדוק את הגורמים המשפיעים על רמת הדחק.

שיטות, נבדקים

- ✓ נכללו 100 קרובי משפחה של 100 בני 75 שנה ומעלה המאושפזים באגף הפנימי של בית חולים שבו קיימת מחלקה פנימית-גריאטרית;
- ✓ 50 מהחולים היו בבידוד ו-50 היו שלא בבידוד;
- ✓ קרובי המשפחה מילאו שאלון סוציו-דמוגרפי, שבו בין היתר שאלה על תכיפות הביקורים.

הערכת רמת הדחק

✓ רמת הדחק בקרב הקרובים הוערכה באמצעות סולם

; **Perceived Stress Scale – PSS-10**

✓ סולם ובו 10 פריטים הבודק בסולם ליקרט מ-0-4 תחושות

שונות הקשורות לדחק, לדוגמה:

✓ באיזו תכיפות התרגזת מאירוע בלתי צפוי בתקופה שבן משפחתך מאושפז?

✓ באיזו תכיפות חשת חוסר שליטה על דברים חשובים בחייך מאז שבן משפחתך מאושפז?

✓ באיזו תכיפות חשת קשיים משמעותיים שלא יכולת להתמודד איתם מאז שבן משפחתך מאושפז?

✓ טווח ניקוד מ- 0-40.

Cohen S. Williamson C. Perceived stress in a probability sample of the United States. In: Spacapan S, Oskamp S. (Eds). *The Social Sociology of Health*, Sage, Ca 1988.

תפיסת קרוב המשפחה את חומרת המחלה של המטופל

✓ תפיסת חומרת המחלה הוערכה באמצעות שאלון ה- Brief

Illness Perception Questionnaire – B-IPQ

✓ סולם בן 7 פריטים הבודק בסולם ליקרט מ-0-10 את תפיסת חומרת המחלה, לדוגמה:

✓ באיזו מידה המחלה משפיעה על חיי קרובך?

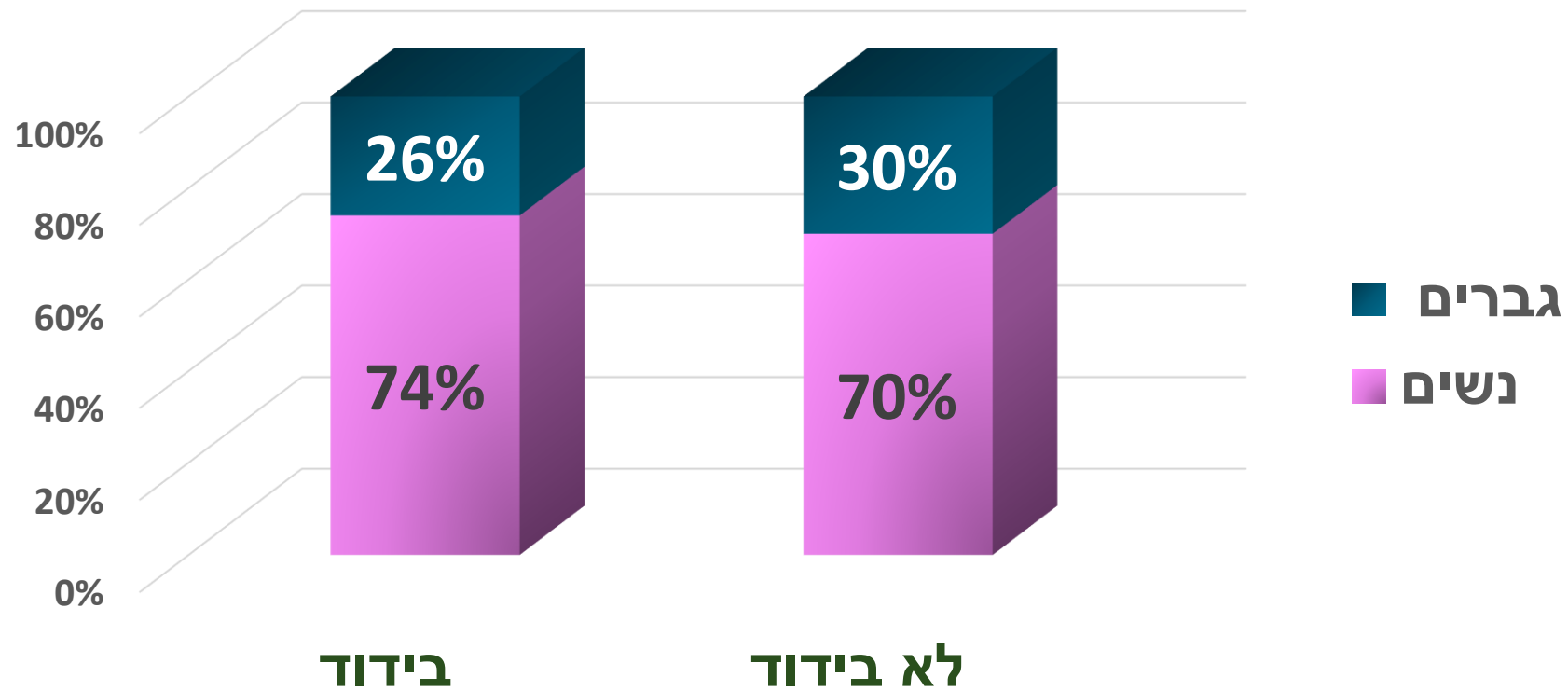
✓ כמה זמן לדעתך תימשך מחלתו?

✓ באיזו מידה הטיפול יועיל למחלה?

✓ באיזו מידה אתה מודאג מהמחלה?

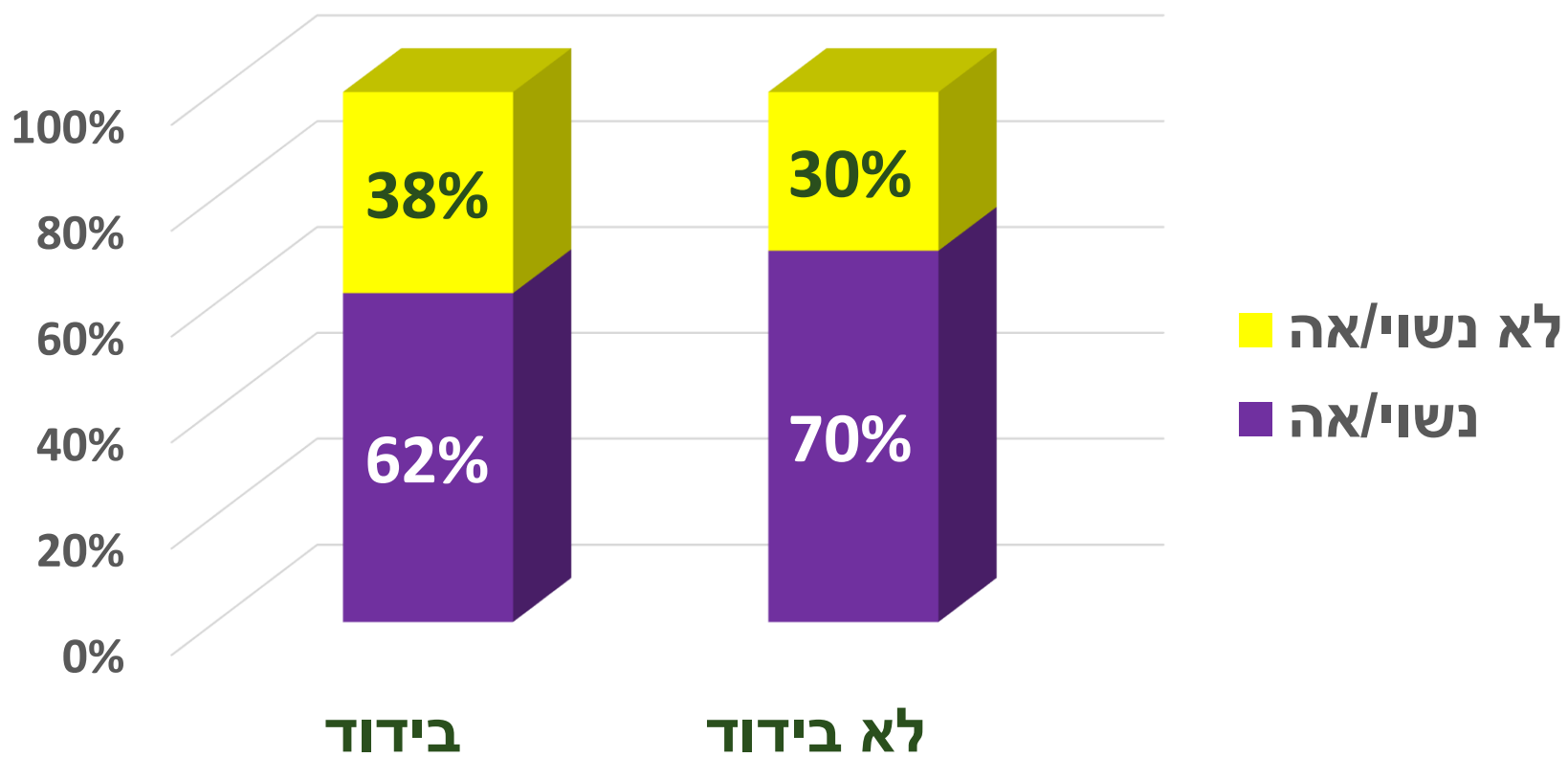
✓ טווח ניקוד 0-70.

התפלגות קרובי המשפחה על פי מגדר:
קרובים למטופלים בבידוד
בהשוואה לקרובי מטופלים שאינם בבידוד

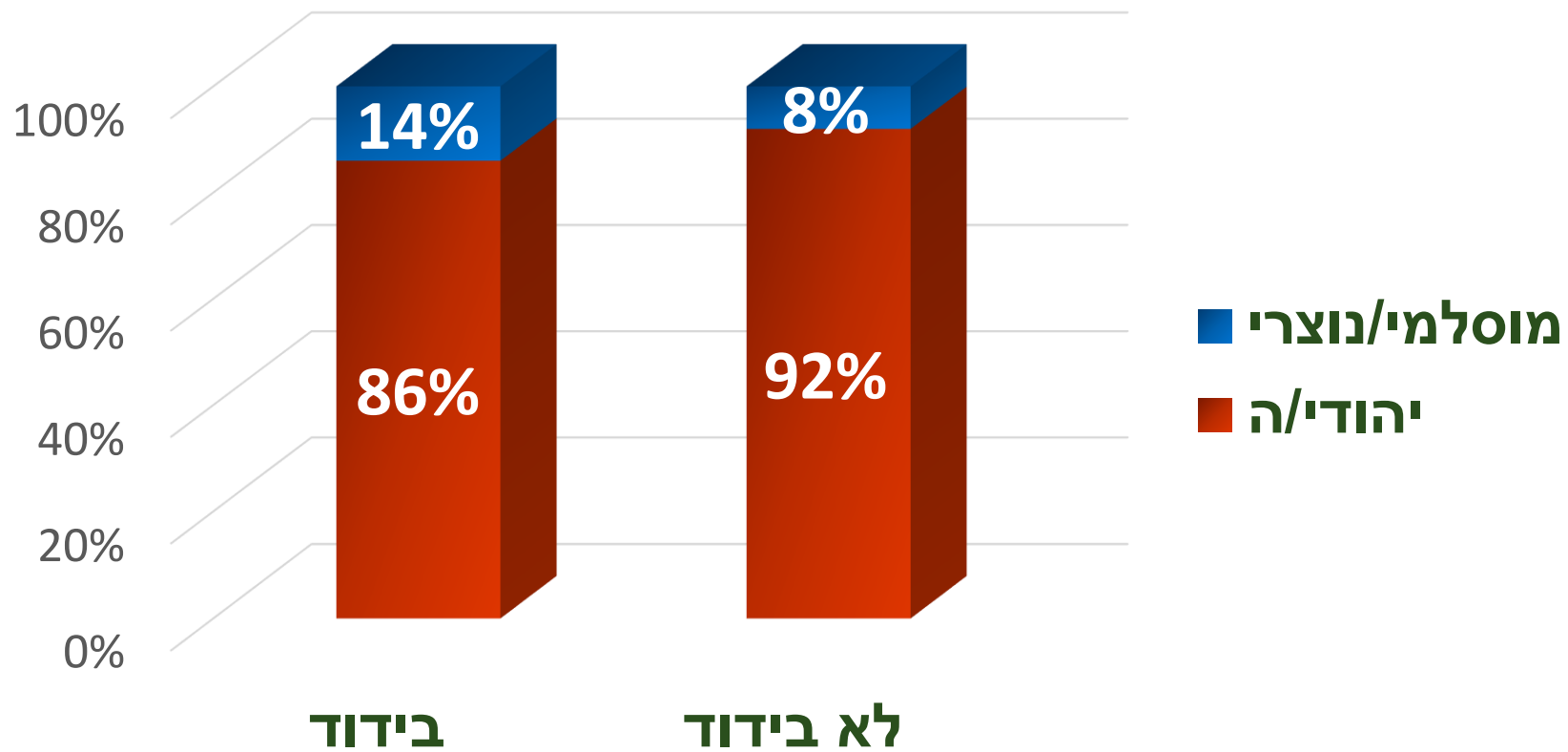
P=N.S

התפלגות קרובי המשפחה על פי מצב משפחתי:
קרובים למטופלים בבידוד
בהשוואה לקרובי מטופלים שאינם בבידוד

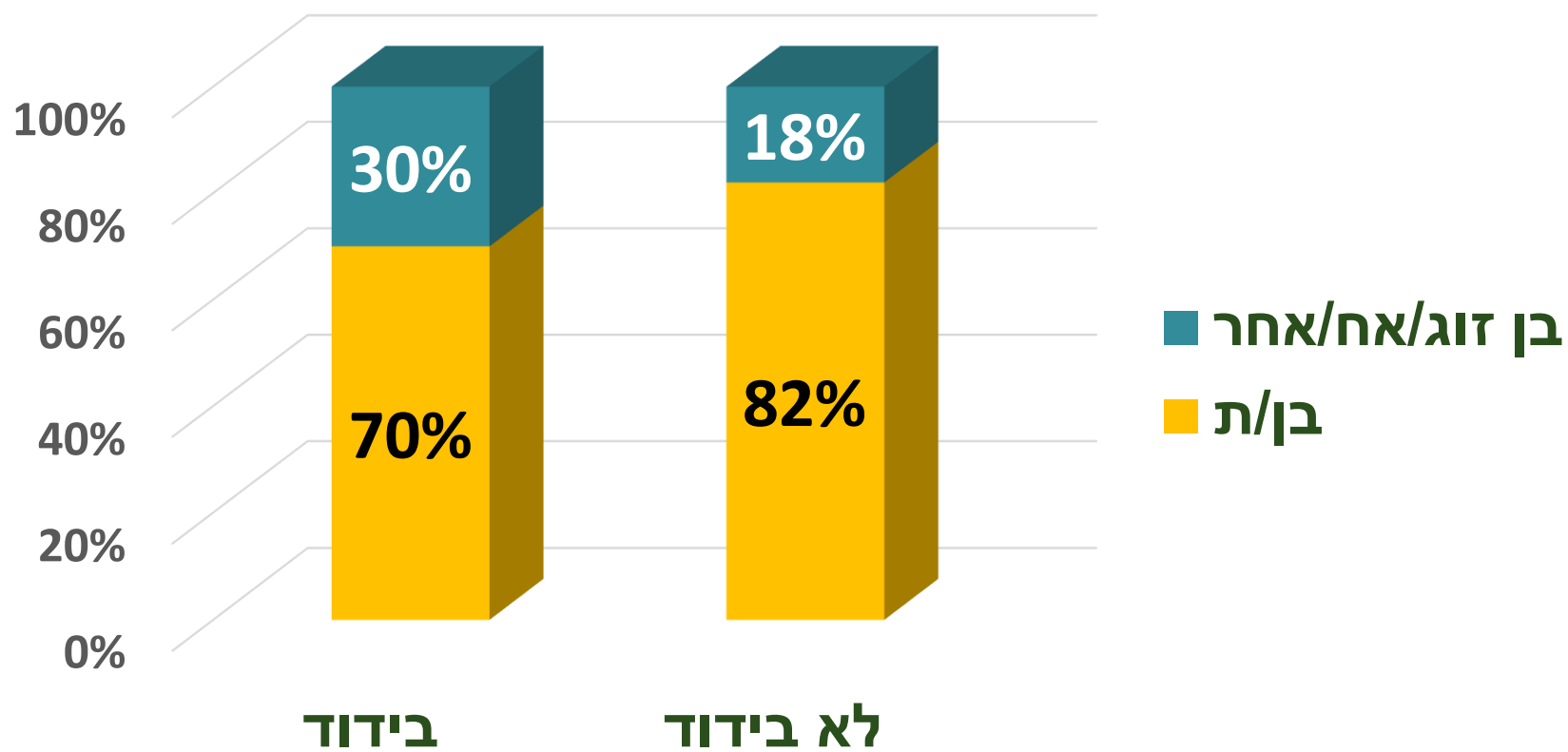
P=N.S

התפלגות קרובי המשפחה על פי דת:
קרובים למטופלים בבידוד
בהשוואה לקרובי מטופלים שאינם בבידוד

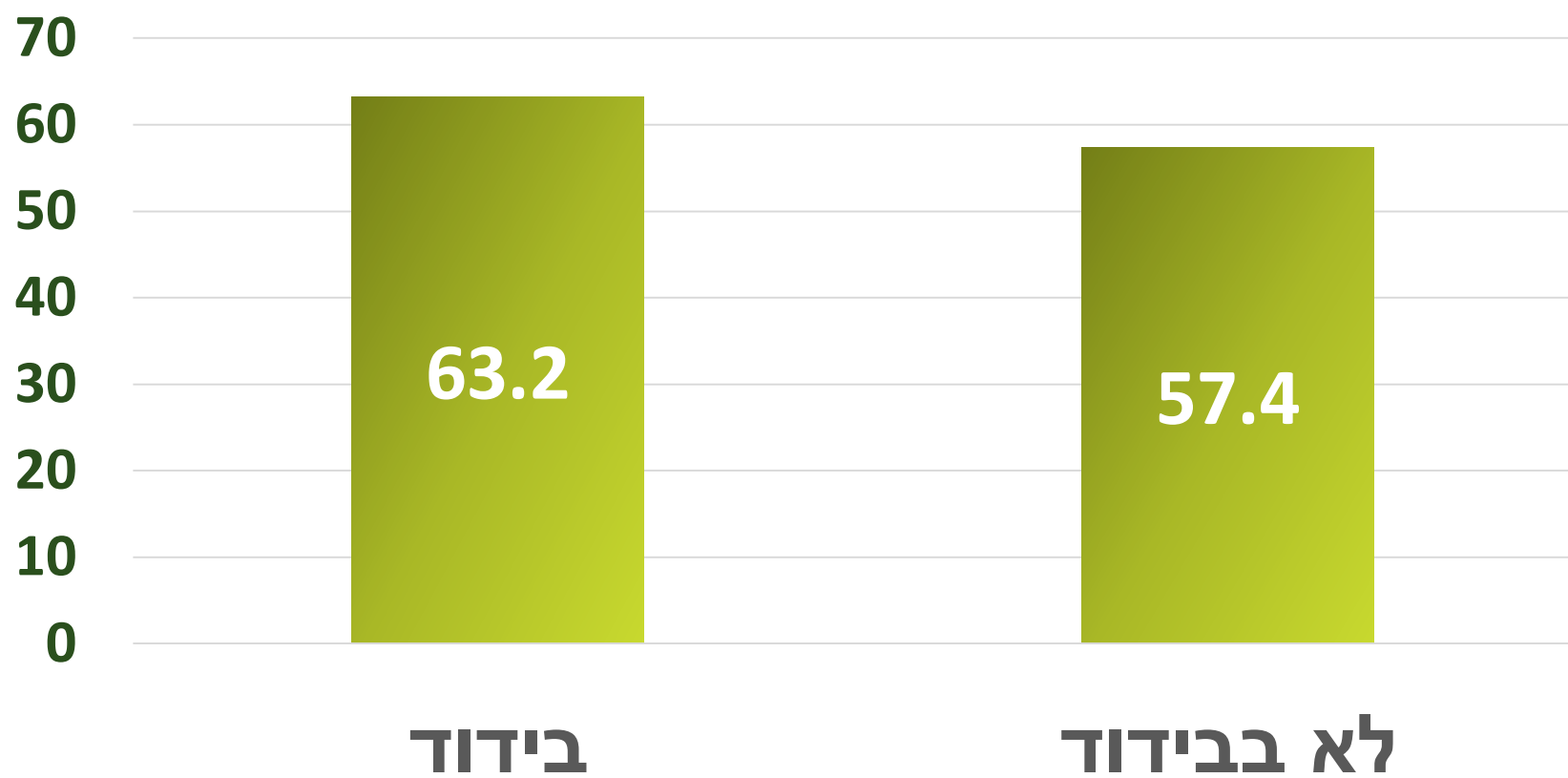
P=N.S

התפלגות קרובי המשפחה על פי סוג הקרבה:
קרובים למטופלים בבידוד
בהשוואה לקרובי מטופלים שאינם בבידוד

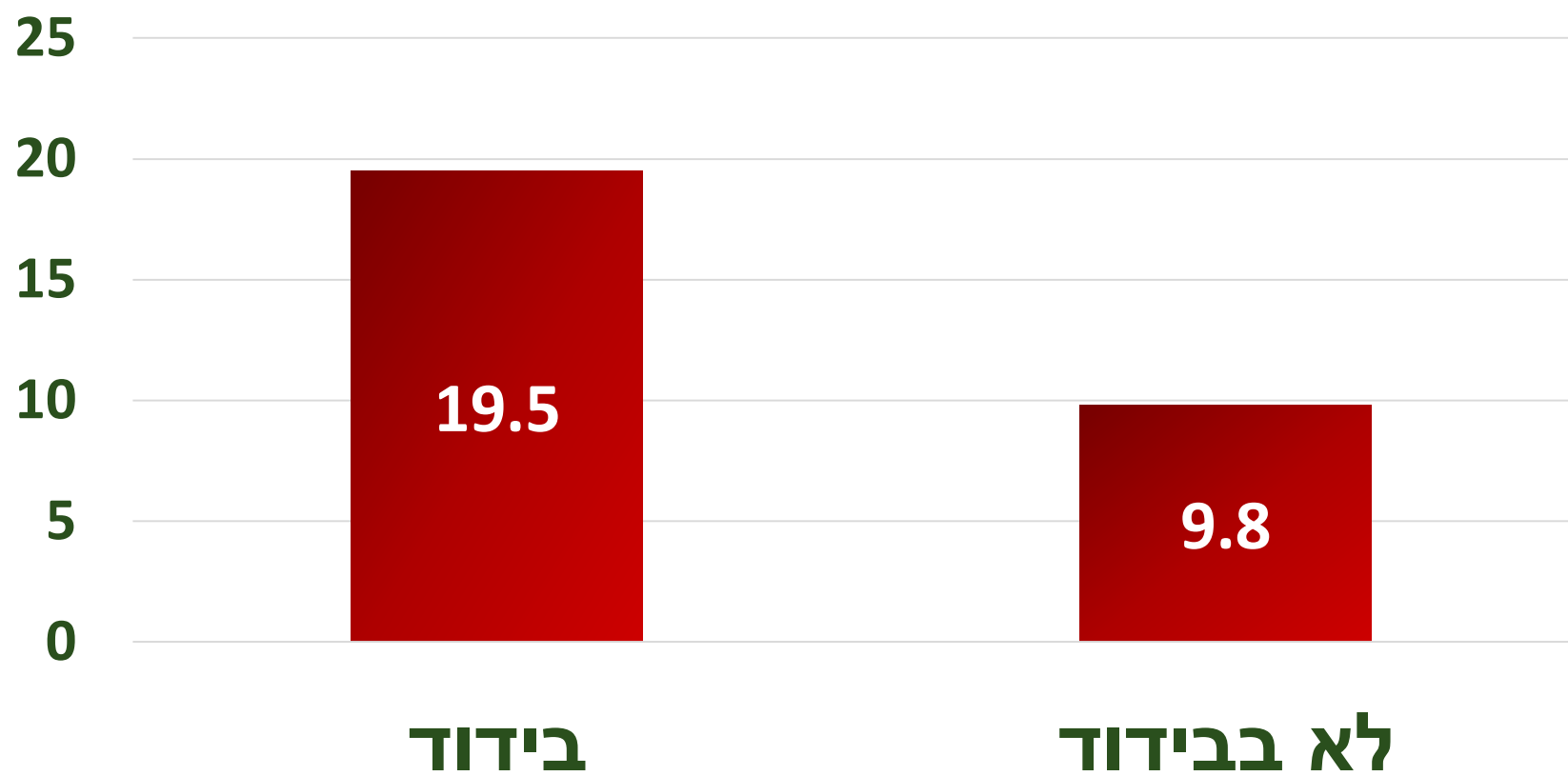
P=N.S

גיל ממוצע:
קרובי משפחה של מטופלים בבידוד
בהשוואה לקרובי מטופלים שאינם בבידוד

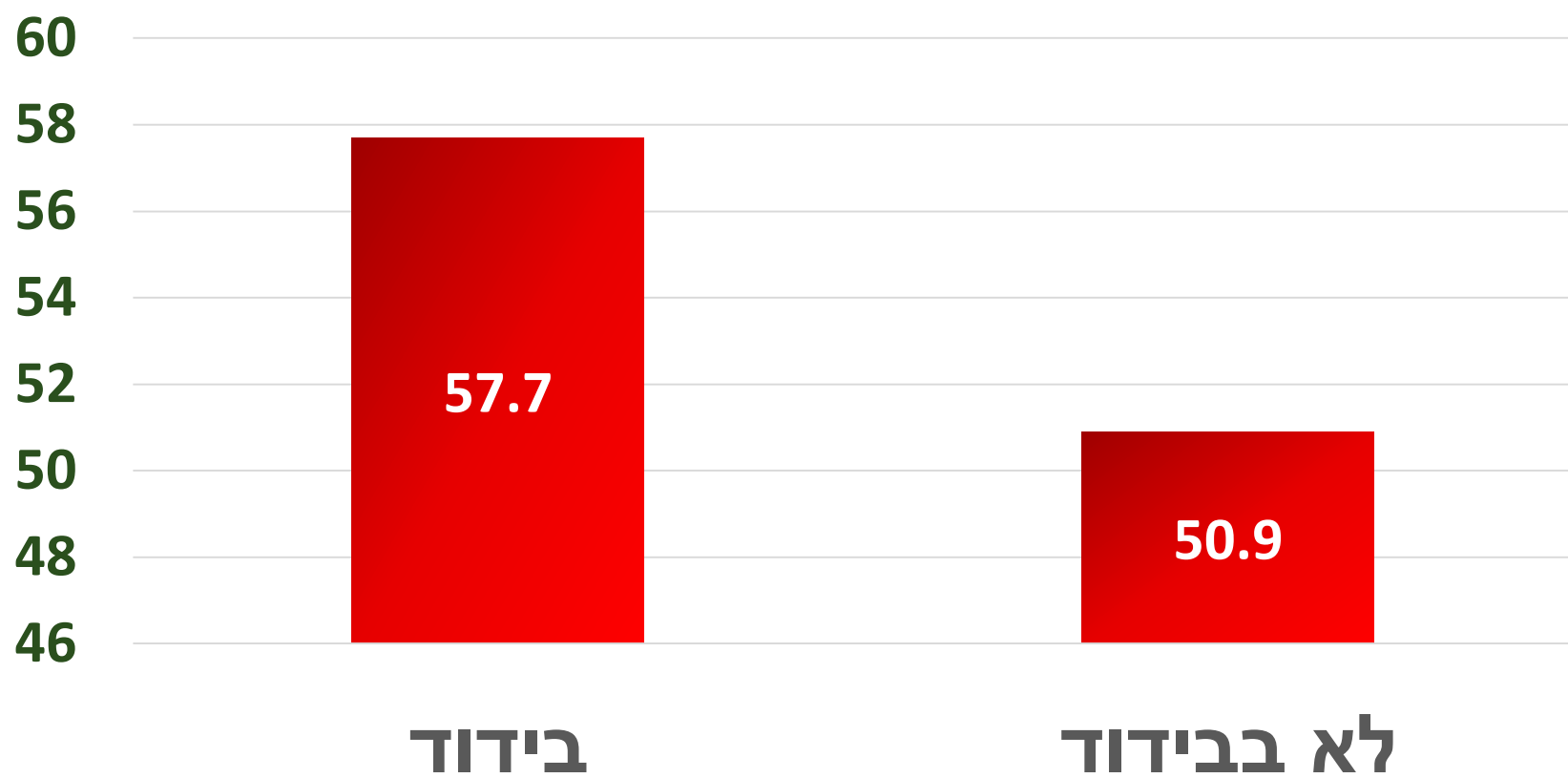
P<0.01

רמת הדחק בקרב קרובי המשפחה
של מטופלים בבידוד
בהשוואה לקרובי מטופלים שאינם בבידוד

$P < 0.01$

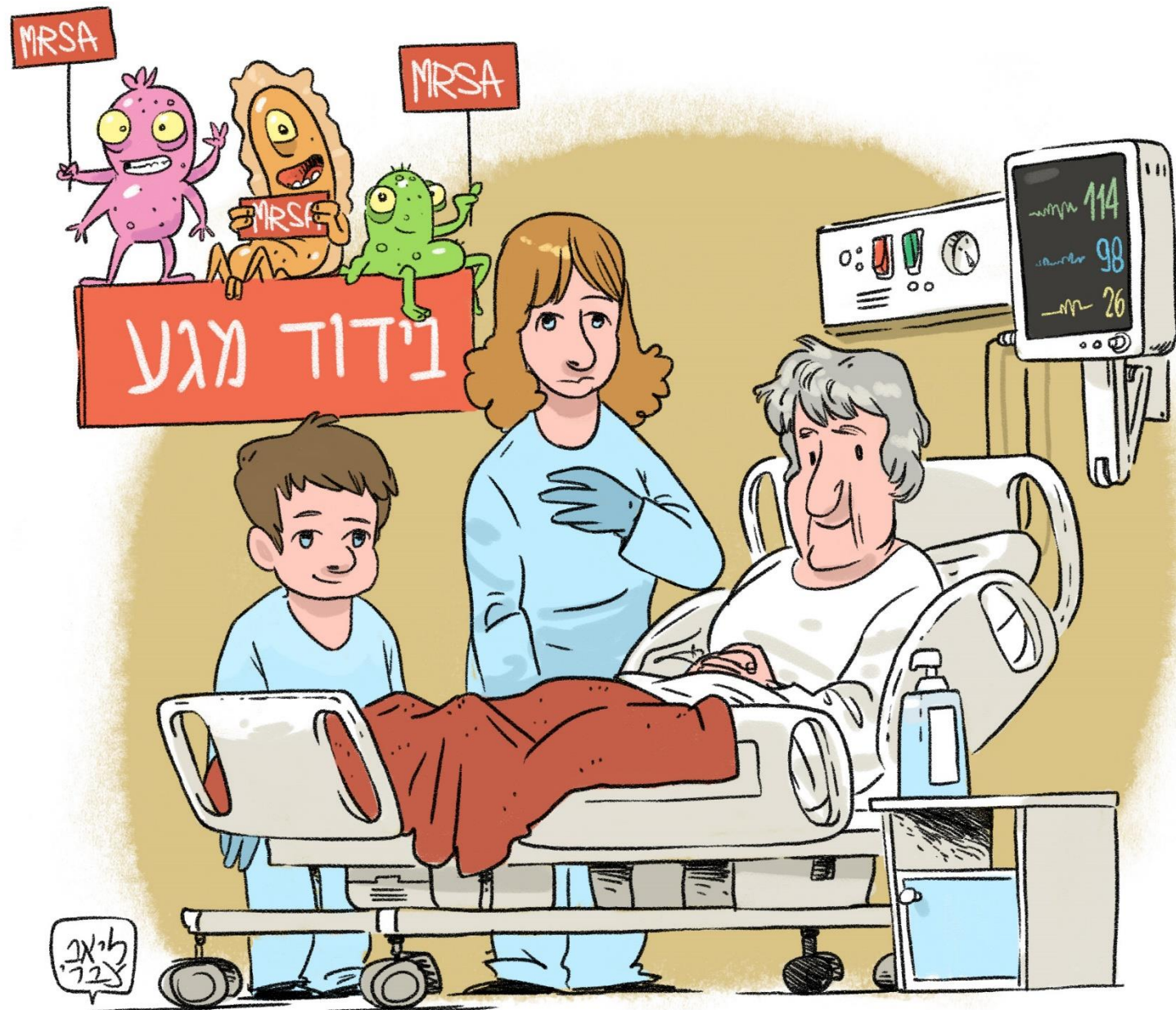
**תפיסת חומרת המחלה
של קרובי המשפחה של מטופלים בבידוד
בהשוואה לקרובי מטופלים שאינם בבידוד**

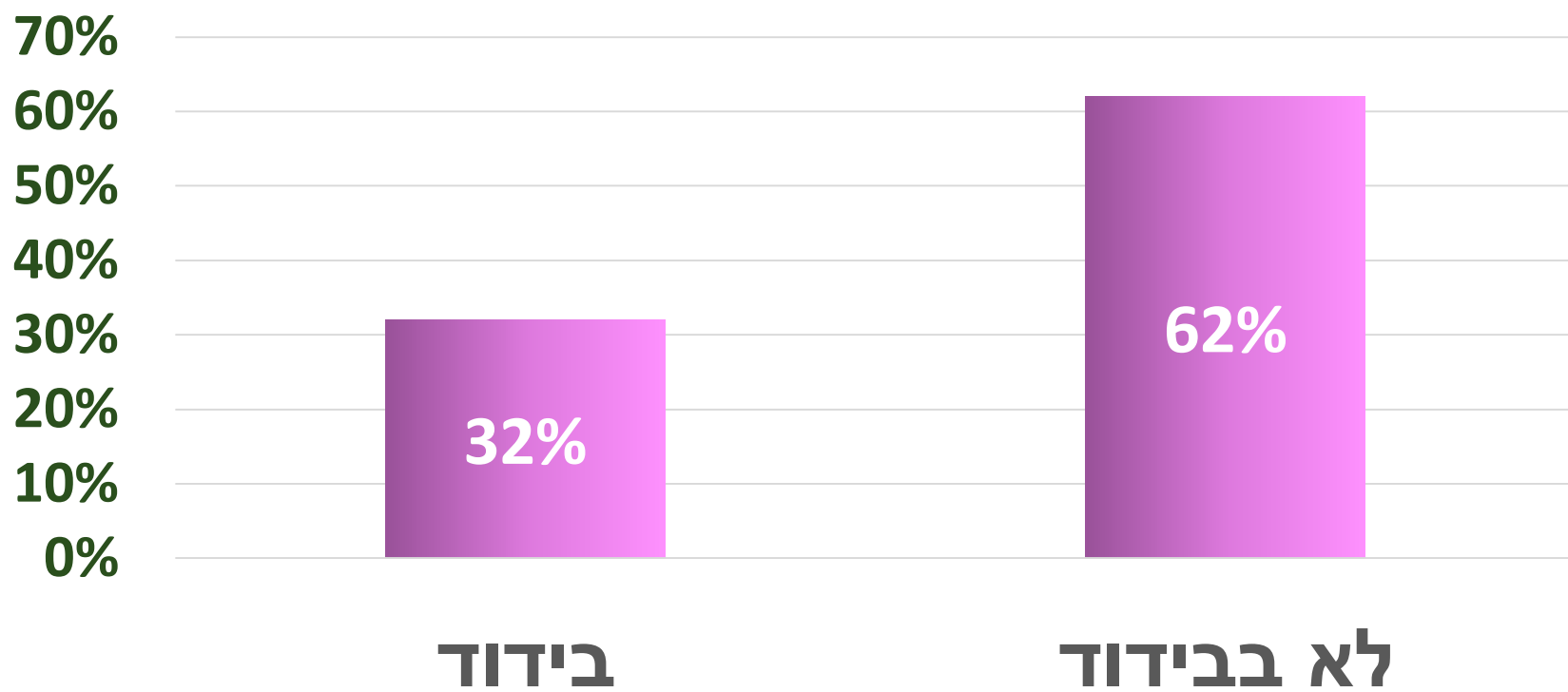
$P < 0.01$

המתאם בין תפיסת קרובי המשפחה את חומרת המחלה של המטופל לבין רמת הדחק שלהם

- ככל שקרובי המשפחה תפסו את מחלת המטופל כחמורה יותר, כך הייתה רמת הדחק שלהם גבוהה יותר
($r=0.424$, $P<0.01$).

שיעור קרובי המשפחה שביקרו את בני
משפחתם המאושפז מדי יום ביומו:
קרובי מאושפזים בבידוד
בהשוואה לקרובי מאושפזים שאינם בבידוד

$P < 0.01$

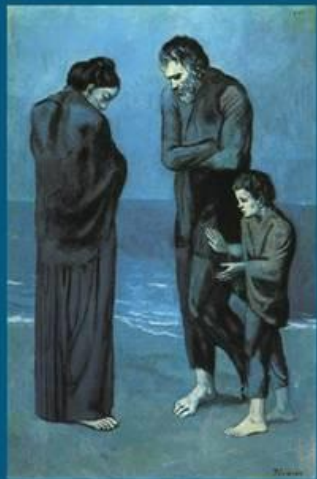
מגבלות המחקר

- ✓ לא נדלה מידע לגבי המטופלים: מחלות הרקע, חומרת מחלתם, משך האשפוז
- ✓ המחקר בוצע במרכז רפואי אחד

מסקנות

- ✓ הן רמת הדחק והן תפיסת חומרת המחלה בקרב קרובי משפחה של קשישים המאושפזים בבידוד גבוהות יותר מאלה שדווחו בקרב קרובי משפחות של קשישים המאושפזים שלא בבידוד;
- ✓ קרובי המשפחה ביקרו פחות מטופלים בבידוד בהשוואה למטופלים לא בבידוד;
- ✓ ראוי שהצוות המטפל יהיה מודע להשפעת שיש לבידוד המגע לא רק על המטופלים, אלא גם על קרובי המשפחה;
- ✓ תקשורת טובה יותר והסבר על עמידות לאנטיביוטיקה ועל דרכי ההדבקה עשויים להפחית את רמת הדחק ולשפר את איכות החיים של המטופל ושל בני משפחתו.

כך מתארת שלומית, סבתו של עמוס עוז,
את החיידקים, בספרו "סיפור על אהבה וחושך":

"ובעודך ישן ... כל פליטות הגוף האלה מזמינות, אבל ממש-ממש
מזמינות, את המיקרובים ואת הבקצילים וגם את הווירוסים, שיבואו לשרוץ
על כולך ... כל מה שעדיין לא יכולים לראות אפילו במיקרוסקופ הכי חזק
... זה מטייל לו כל הלילה על הגוף שלך עם טריליונים של רגלים קטנטנות,
שעירות, מלוכלכות ומגעילות, רגלים בדיוק כמו של ג'וקים, רק הרבה יותר
פצפונות."